

KACZÚR ÁGNES PHD
agnes.kaczur@ek.szte.hu
oktató (SZTE BTK)

A Franco-rezsimről... másképpen. ...és sokkal többről is, nyíltan...

— *About Franco-regime otherwise...* —

DOI 10.14232/belv.2015.3.11
http://dx.doi.org/10.14232/belv.2015.3.11

Cikkre való hivatkozás / How to cite
this article: Kaczúr Ágnes (2015): „A Franco-
rezsimről...másképpen. ...és sokkal többről is,
nyíltan... 27. évf. 3. sz. 110–111. pp

ISSN 1419-0222 (print) ISSN 2064-5929
(online, pdf)

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így
add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

(Creative Commons) Attribution-Sha-
reAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

LÉNÁRT ANDRÁS: *A spanyol film a Fran-
co-diktatúrában. Ideológia, propaganda és
filmpolitika.* Szeged, JATEPress, 2014.

Ez az a könyv, amelyet ma, Magyarországon,
ha egy a film és a történelem iránt érdeklődő
olvasó a kezébe vesz, nem csak érdekfeszítő, hi-
hetetlen érdekes film és történelmi anekdoták-
kal tarkított könyvet olvashat el, hanem szinte
patologikus láttelepet kaphat - történelmi
példákon keresztül - a mai rendszerekről, a
mai Magyarországról is.

A filmet, mint sajátos vizuális műfajt,
ahogy megjelenése óta szinte mindig is, óriási
népszerűség övezte a különböző történelmi
korszakokban. Lénárt András ezzel a könyvvel,
azzal, ahogyan kiharcolta és elfogadottá tette
a magyar történész körökben is azt, hogy a
film akár többszörös forrásként is használható
, „forradalmian új” nézőpontot és elemzési
technikát adott a szakemberek kezébe.

Természetesen mindezt a kutatási témáján
keresztül tette, eszközül használva a spanyol
történelem egyik legvitatottabb évtizedeinek, a
Franco- korszaknak a bemutatását. Korszako-
kon átívelő láttelepet ad a mindenkori hatalom
és az általa minden téren irányítani kívánt
társadalmi csoportok kapcsolatáról és annak
egyik legspeciálisabb, a tömegek gyönyörköd-
tetésére és/vagy manipulálására is alkalmas
eszközéről a FILM-ről.

Az első fejezetek a fogalmi alapvetés feje-
zetei, tisztán és világosan frissíti fel és egé-
szíti ki a téma nemzetközi szakirodalmáról, a
filmről, mint műfajról már meglévő tudásun-
kat és kutatásait elhelyezi a filmtörténészek
írásainak azon típusába, amely nagyobb tár-
sadalmi összefüggésben vizsgálja a film szere-
pét, politikatörténeti szempontokból, annak
minden multidiszciplináris vonatkozásával.

A jelenkori történelemben a 20. századtól,
a közvélemény és a többpártrendszerek vagy
a totalitárius/autokrata/paternalista/dikta-
tórikus rendszerek életében és kapcsolatában
hatalmas változások zajlottak, amelyeknek a
filmek, a technika fejlődésével egyre kifino-
multabb krónikásai lettek. A könyv szerzője
a történelmi előzmények felidézése után ennek
az érdekfeszítő témának egy konkrét szeletére
koncentrált: nem átfogó spanyol filmtörténe-
tet írt, hanem a Franco-rendszer időszakára
vonatkozóan, tehát 1939 és 1975 között vizs-
gálta a FILM és a korszak hétköznapijainak
kapcsolatát, a filmpolitikai döntésektől, a té-
maválasztástól, a megvalósításon keresztül a
rezsimnek a közönséghez eljuttatott üzeneteit,
valamint azok utóhatásait.

Óriási anyag átnézésre és elemzésére vállalkozott Lénárt András: a több mint 300 primer forráson kívül, amelyek játékfilmeket, dokumentumfilmeket és filmhíradókat jelentenek, a spanyol filmarchívumokban, levéltárakban található vonatkozó jelentéseket, közlönyöket, végrehajtási utasításokat, monográfiákat és visszaemlékezéseket, a cenzúra rendelkezéseit, emellett hatalmas sajtóanyagot is át kellett fésülni az értékes és értékelhető információkért. Esztendőig tartó komoly munka eredménye tehát ez az összefoglalás, amely a száraznak tűnő információkat olyan logikusan, érzékletesen és olvasmányosan fűzte egybe, hogy azoknak is élvezetes olvasmány, akik nem ismerik az említett filmek legjavát, hiszen azok Magyarországon nem is mind ismertek.

A spanyol történelem egyik legérdekesebb korszakának vizsgálatáról van szó. A Franco-korszak megítélése, összevetése más hasonló berendezkedésű rendszerekkel manapság is érdekesítő téma nem csak a spanyol történelmi irodalomban, hanem a rendszerváltásokat átélte közép és kelet európai térségben is. A spanyol nép történelmében óriási változások zajlottak, nagy veszteségeket és csapásokat élt át éppen a FILM, mint hatalmas tömegkommunikációs találmány születésének korszakában is: a valamikori világbirodalom maradványainak elvesztése, a 98-as nemzedék, gazdasági és politikai válságok, kisebb háborúk Észak-Afrikában, diktatúrák és a legtragikusabb: a polgárháború, majd az abból külső segítséggel megszülető majdnem negyven évig tartó diktatúra, az ezeket napi szintem megélő

emberek történetei kimeríthetetlen és hatásos témákat szolgáltatottak a korszakban formálódó FILMnek.

A szerző összehasonlítja a rendszer specifikus „filmhasználatot”: hogyan, milyen célból, kiknek az engedélyével és rendezésében készítették vagy éppen készítették filmeket a Szovjetunióban, Olaszországban, a hitleri Németországban és a jelzett korszak Spanyolországában. Nagyon tanulságos képet kaphatunk a korszakról és az olvasó előtt ezekben a fejezetekben válik világossá az, ami a szerző célja is egyben: milyen fontos segéd tudománya lehet a film a történetírásnak, ha tudják hogyan kell elemezni azt nem csak formailag, tartalmilag, hanem célirányos felhasználását illetően is. A film ezekben a rendszerekben vált iparrá, olyan iparággá, amit a politika a vizuális társadalomirányítás szintjére emelt.

A korszak legneuralgikusabb témái, a Második Köztársaság, a polgárháború, a caudillismo, majd az ún. apertura (nyitás) korszaka számtalan filmben háttér eseményekként, gesztusokból, színészi remeklésekből ismerhetők meg és nyújtanak érzékletes információkat egy történész számára. Ezeket a szerző élményszerűvé teszi a legfontosabb filmek bemutatásával, leírásával - elemzésével és teszi ezt olyan készséggel, hogy az olvasó, ha tehetné, azonnal megnézne egyet-kettőt az említett filmekből. Ezek a vizuális kordokumentumok megfelelően konzerválva sokáig őrizhetik az adott korszak „élményeit” és ez a könyv éppen erre hívja fel a figyelmet, összekapcsolva a történészi érdeklődést a filmkultúrával. *